

Amsterdam, 10 september 2013

Ter attentie van:
International Accountancy Standards Board (IASB)

Via email to www.ifrs.org

**Position Paper van de Nederlandse Vereniging van
Leasemaatschappijen inzake de Exposure Draft Leases 2013**

‘Complexiteit leidt tot *minder* transparantie’

In deze position paper wordt het standpunt van de Nederlandse Vereniging van Leasemaatschappijen uiteengezet. De Nederlandse Vereniging van Leasemaatschappijen (NVL) behartigt sinds 1972 de belangen van de algemene leasemaatschappijen in Nederland. Deze leasemaatschappijen houden zich bezig met zogenoemde ‘equipment lease’. Zij (ver)leasen objecten als trucks en trailers, kranen, bussen, grondverzetmachines, industriële machines in de metaal-, hout- en kunststofverwerkende industrie, drukmachines, kopieermachines, computers en ICT-oplossingen.

EXECUTIVE SUMMARY

Bijna 3 jaar na de eerste Exposure Draft Leases (ED2010 - augustus 2010) waarop ca. 800 commentaren uit alle hoeken binnen kwamen, heeft de IASB¹ een tweede Conceptrichtlijn Leases uitgebracht op 16 mei 2013 (ED2013). De nieuwe standaard is in principe enkel van toepassing op bedrijven die een boekhouding voeren onder het IFRS-stelsel.

De NVL maakt zich ernstige zorgen over de toegenomen complexiteit in de verslaggeving als gevolg van de voorgenomen boekhoudregels voor leasing, zowel voor lessors als voor lessees. Deze zorgen werden al geuit bij de ED2010, maar zijn door de aanpassingen in de ED2013 onvoldoende weggenomen. De belangrijkste zorgen betreffen het volgende:

1. De voorgestelde boekhoudregels voor leasing schieten hun doel – namelijk meer transparantie in de boekhoudkundige verantwoording van leasecontracten – volledig voorbij door een te hoge mate van complexiteit. De verwachting is dat gebruikers van de jaarrekening van zowel lessees als lessors, met name financieel analisten, meer dan in het verleden correcties zullen moeten toepassen op de gepresenteerde cijfers teneinde een reëel beeld van de werkelijkheid te krijgen. Met name de interpretatieproblemen bij de keuze tussen Type A

¹ De concept-richtlijn Leases is een gezamenlijk product van IASB (International Accounting Standards Board) en de Amerikaanse evenknie FASB.

of Type B leases, de onduidelijkheid van classificatie van het Right of Use als actiefpost, welke substantiële ongewenste gevolgen kan hebben onder Basel III², de ‘disconnect’ tussen cash flow, leaseverplichtingen en resultaat bij Type A-leases, en het ontbreken van richtlijnen om het onderscheid te maken tussen een lease- en een servicecontract zijn problematisch.

2. De toegenomen complexiteit is het gevolg van de conceptuele keuze die de IASB heeft gemaakt door leasing te definiëren als een combinatie van gebruiksrechten en financiële verplichtingen en niet als objectfinanciering. Lessees zullen zich genoodzaakt zien te rapporteren volgens verschillende stelsels om hun cijfers inzichtelijk(er) te maken. Hierdoor ontstaat weer kans op verwarring bij analisten en gebruikers.

3. De voorstellen leiden tot hoge kosten zowel voor de aanpassingen aan (boekhoud)systemen van lessors en lessees, het produceren van verschillende verantwoordingsstelsels, als voor wat betreft de jaarlijkse controle van de jaarrekening door de accountant.

4. De voorstellen dreigen de toegang tot leasing als financieringsbron voor het bedrijfsleven (met name voor de financiering van investeringen) ernstig te bemoeilijken en leiden tot administratieve lastenverzwaring voor bedrijven die gebruik maken van leasing.

5. Het doel van meer transparantie had ook gerealiseerd kunnen worden door een aanpassing van de huidige richtlijn (IAS17), met name door aanvullende voorschriften ter completering van de Toelichting bij de Jaarrekening. Dit zou met lage kosten gerealiseerd kunnen worden, is op relatief korte termijn implementeerbaar, en is voor iedereen leesbaar en begrijpelijk.

6. De voorstellen zijn niet toekomstbestendig en niet duurzaam. De huidige samenleving gaat steeds meer het gebruik prefereren boven eigendom. ‘Pay as you use’-modellen zijn een niet te stoppen ontwikkeling. Dit levert een betere benutting op van equipment en is derhalve duurzamer. Het gebruik van het equipment door meerdere lessees wordt beter afgestemd op de behoefte. Hierdoor transformeert een leasetransactie van een financieringsoplossing naar een service, een trend die de komende jaren alleen maar sterker zal worden. Omdat de IASB zich in het geheel niet uitspreekt over ‘services’ ontstaat een definitiekwestie, die andermaal klemt met de ten doel gestelde verbeterde transparantie.

De NVL roept bedrijven (die leasing gebruiken als financieringsbron), leasemaatschappijen en werkgeversorganisaties op om de voorstellen af te wijzen. De NVL roept de Europese instanties, zoals EFRAG en de Europese Commissie, op tot de grootste voorzichtigheid bij het beoordelen van de voorstellen met het oog op de toegang tot financiering van het bedrijfsleven, met inbegrip van het MKB.

Hieronder wordt het standpunt van de NVL uitgewerkt, zonder daarbij uitputtend te zijn.

² Door het actief als een ‘Right of Use (gebruiksrecht)’ te omschrijven in de ED wordt de suggestie gewekt van een immaterieel actief; beter ware het te spreken van ‘Leased Assets’.

INHOUD

A. Leasing = transparante en veilige objectfinanciering

- A. 1. Wat is een lease?
- A. 2. Leasing is een transparante vorm van financiering
- A. 3. Leasing is een veilige vorm van financiering

B. Positie Nederlandse Vereniging van Leasemaatschappijen inzake de Exposure Draft Leases 2013

- B. 1. De voorstellen leiden niet tot meer transparantie
- B. 2. De indeling in Type A en Type B leases leidt tot interpretatiemoeilijkheden
- B. 3. De IASB ziet een lease als een verplichting op de passiefzijde
- B. 4. Actief en Passief zijn niet meer gelijk
- B. 5. Capital Ratio's in het geding
- B. 6. De visie van de IASB leidt tot interpretatiemoeilijkheden in de Resultatenrekening
- B. 7. Meest problematisch is de disconnect tussen cash flow en resultaat
- B. 8. De 'frontloading' leidt tot vergaande neveneffecten
- B. 9. De voorstellen zijn niet toekomstvast
- B. 10. De nieuwe Exposure Draft maakt het niet makkelijker
- B. 11. Wat betekent een en ander voor de lessor?

C. Toegang tot leasing voor bedrijven wordt bemoeilijkt

- C. 1. De voorstellen leiden tot hoge kosten
- C. 2. Na de grote ondernemingen dreigt ook het MKB de dupe te zijn
- C. 3. De voorstellen leiden tot administratieve lastenverzwaring
- C. 4. De toegang tot kredietverlening in de vorm van leasing wordt bemoeilijkt

D. Een eenvoudiger en transparanter alternatief

- D. 1. IAS17 aanpassen
- D. 2. Aanpassing op onderdelen

E. Hoe nu verder?

- E. 1. Geen gelopen race
- E. 2. Er blijven nog vele vragen over
- E. 3. Europa is aan zet

A. LEASING = TRANSPARANTE EN VEILIGE OBJECTFINANCIERING

A. 1. Wat is een lease?

Een lease (of leasecontract) is een financieringsvorm waarbij een object ter beschikking wordt gesteld aan de lessee voor een vaste termijn. Typisch voor leasing is (i) dat het ten allen tijde een duidelijk identificeerbaar object betreft en (ii) dat de financiering van dit object onlosmakelijk verbonden is met het gelease object.

Daarnaast is er in bepaalde gevallen sprake van een derde component, namelijk extra diensten ('services') die deel uitmaken van het leasecontract, zoals verzekeringen en onderhoud.

Doorgaans is er bij leasing sprake van gelijke leasetermijnen (meestal maandelijkse termijnen) over de gehele looptijd van het contract.

Bij Financiële Lease is de (Nederlandse) gebruiker (lessee) economisch eigenaar van het object. Bij Operationele Lease berust de economische eigendom bij de lessor (leasemaatschappij). Een Financiële Lease wordt volgens de huidige verslaggevingsregels doorgaans verantwoord op de balans van de gebruiker, een Operationele Lease staat doorgaans niet op de balans van de lessee, wel op de balans van de lessor. In beide gevallen worden de leaseverplichtingen verantwoord in de Resultatenrekening (Winst- & Verliesrekening): Financiële Leases in een component 'afschrijving' en een component 'rentelasten', Operationele Leases in de vorm van leasetermijnen.

A. 2. Leasing is een transparante vorm van financiering

De IASB vertrekt van de premisse dat de lessee iets te verbergen heeft, doordat bepaalde leasetransacties niet op de balans zouden verschijnen. De daarbij door de IASB gehanteerde term 'misleading' is tendentiekus. De IASB wenst voortaan alle leases op de balans te zien verschijnen. Dit leidt tot een zeer belangrijke toename van het balanstotaal bij die ondernemingen die vastgoed huren (real estate leases); de NVL als vertegenwoordiger van equipment lessors merkt op dat deze leases nu veelal niet eens als lease transacties worden *ervaren* in de definitie zoals hierboven beschreven.

De leasebranche verzet zich niet tegen de verantwoording van alle leases op de balans van de lessee, sterker nog, de meerderheid van (equipment) leasecontracten wordt al op de balans verantwoord. Financiële leases (FL) staan (in Nederland) altijd op de balans. Alleen Operationele Leases (OL) die wat *equipment lease* in Nederland betreft amper 20% uitmaken van het totale aantal leasetransacties staan niet altijd op de balans.

Zowel OL als FL verschijnen altijd in de resultatenrekening, dus kan iedereen vaststellen dat het resultaat wel degelijk geboekt is na aftrek van kosten voor leasecontracten.

Bovendien verplicht de huidige regelgeving IAS17 de lessee om in de Toelichting bij de Jaarrekening melding te maken van 'niet uit de balans blijvende verplichtingen', waardoor met name Operationele Leases wel degelijk verantwoord en toegelicht moeten worden. Dit systeem heeft al vele decennia goed gewerkt. Met name financiële analisten, banken en andere gebruikers hebben aan de hand van de Toelichting alle gegevens die nodig zijn bij de

berekening van bepaalde balansratio's. De operationele cash flow sluit in de huidige situatie goed aan met de resultatenrekening.

A. 3. Leasing is een veilige vorm van financiering

Zoals aangegeven is de financiering van het object essentieel in een leasecontract. Derhalve weet iedereen dat de geleaste objecten daadwerkelijk voor de volledige lease- en dus gebruikstermijn gefinancierd zijn.

Dat ligt anders bij objecten die gefinancierd worden uit andere financieringsbronnen zoals eigen middelen, langetermijnleningen of zelfs kortetermijnleningen. Met name dat laatste kan zeer problematisch worden als de bank de kortetermijnkredieten opzegt. De kredietnemer ziet dan plotseling de financiering onder zijn activa wegvallen. Bij leasing kan dat niet gebeuren. In die zin houdt equipment leasing juist een mitigering in van de financiële risico's die een onderneming loopt: alles wat *niet* via een lease gefinancierd is kent een minder zekere financieringsstructuur.

B. POSITIE NEDERLANDSE VERENIGING VAN LEASEMAATSCHAPPIJEN INZAKE DE EXPOSURE DRAFT LEASES 2013

B. 1. De voorstellen leiden niet tot meer transparantie

De IASB heeft een conceptuele keuze gemaakt om de financiering volledig los te zien van het geleaste object. Deze fundamentele keuze heeft tot gevolg dat de boekhoudkundige verwerking van de financiële transactie op de passiefzijde van de balans (de financiering) niet gelijk loopt met de boekhoudkundige verwerking van het 'gebruiksrecht' (Right of Use) op de actiefzijde van de balans. Deze conceptuele keuze heeft tot gevolg dat er juist sprake is van minder transparantie, en is om die reden verkeerd.

Als gevolg van de voorstellen wordt de boekhoudkundige verwerking van objecten op de balans verschillend naargelang het type object in relatie tot de gebruiksduur bij de lessee en naar gelang de financieringsvorm (leasing vs. andere financieringsbronnen).

Daarnaast heeft de IASB in het geheel geen rekening gehouden met de service-component die in veel leasecontracten voorkomt en onlosmakelijk verbonden is met het geleaste object. Hierdoor wordt een theoretische werkelijkheid gecreëerd, die geen recht doet aan de dagelijkse werkelijkheid van leasing. Het ontbreken van een richtlijn om het onderscheid te maken tussen een lease- en een servicecontract is problematisch.

B. 2. De indeling in Type A en Type B leases leidt tot interpretatiemoeilijkheden

In de voorstellen van de IASB inzake de boekhoudkundige verwerking van leases in de Winst-&Verliesrekening wordt een nieuwe typologie van leasecontracten in het leven geroepen. De bekende tweedeling in Financiële en Operationele Leases wordt verlaten. Er worden voortaan twee types onderscheiden, (i) Type B: grofweg vastgoed en (ii) Type A: alle overige activa, ook wel equipment genaamd. De gedachte achter deze tweedeling is dat gekeken wordt naar het verbruik, eerder dan het gebruik, van het actief; in de praktijk wordt dit (door de IASB ook) gezien als een tweedeling in vastgoed en equipment. Het type object

bepaalt dus de wijze van boekhoudkundige verantwoording.

Type A en type B leiden beiden tot activering van een bedrag op de balans (niet anders dan in de ED2010), maar kennen nu elk een eigen boekhoudkundige verwerking in de resultatenrekening.

Het onderscheidend criterium tussen Type A en Type B-leases is de mate van ‘verbruik voor een niet onbelangrijk deel’³ van het onderliggend actief (object) gedurende de looptijd van het leasecontract. Deze formulering leidt per direct tot interpretatiemoeilijkheden. In het algemeen kunnen we stellen dat Type B objecten betreft waarbij *geen* sprake is van ‘verbruik voor een niet onbelangrijk deel’, hier wordt gesproken over ‘major part’, dat niet één op één aansluit met het eerder genoemde andere begrip ‘niet onbelangrijk deel’. We denken dan inderdaad aan vastgoed. Een leasecontract van 15 jaar leidt geenszins tot een volledig ‘verbruik’ van het pand, dat immers een levensduur heeft van ruim 50 jaar.

Type A leases betreffen objecten die grotendeels afgeschreven worden tijdens het leasecontract zelf. Denk aan een vrachtwagen met een economische levensduur van 6-7 jaar, die gedurende 5 jaar geleast wordt. In dit geval zou er dus *wel* sprake zijn van een ‘verbruik voor een niet onbelangrijk deel’.

Echter het onderscheid tussen Type A en Type B wordt problematisch omdat evengoed kan worden aangetoond dat diezelfde vrachtwagen veel langer dan 7 jaar zal ingezet worden door een tweede, derde of vierde gebruiker in diverse landen. Wat doen we met een vliegtuig dat voor 10 jaar geleast wordt, in de wetenschap dat een vliegtuig zeker 30 jaar meegaat? Is dit object na 10 jaar voor een ‘niet onbelangrijk deel’ verbruikt? Of kan het toestel met een likje verf en een nieuw logo weer door een nieuwe lessee ingezet worden? Vergelijkbare voorbeelden zijn (binnen)schepen, vliegsimulators, drukpersen, feitelijk alle objecten met een hoge waarde en een lange levensduur.

Maar ook voor zeer courante objecten als een heftruck, een vrachtwagen, een personenwagen, een trailer, een machine enz. ontstaat een probleem bij leasecontracten van pakweg 3 jaar. Lessees kiezen voor middellange leasecontracten met name om flexibel te kunnen blijven, een gezonde manier van ondernemen in onzekere tijden. Als een transportonderneming een vervoersopdracht krijgt voor een duur van 3 jaar, dan zal de onderneming het leasecontract voor de vrachtwagens hierop afstemmen. Is het object dan wel of niet ‘verbruikt voor een niet onbelangrijk deel’? Een personal computer van 3 jaar oud mag voor sommigen out-dated zijn na verloop van het leasecontract, voor anderen kan deze pc nog goede diensten bewijzen.

Door de keuze van de IASB voor deze typologie en de lastige formulering, anders dan de bestaande tweedeling in Financiële en Operationele Leases ontstaat er een grijs gebied, wat tot interpretatieverschillen leidt en meer toelichting vereist dan nu het geval is.

³ ED2013, p. 6: The recognition, measurement and presentation of expenses and cash flows arising from a lease by a lessee would depend on whether the lessee is expected to consume more than an insignificant portion of the economic benefits embedded (...)

B. 3. De IASB ziet een lease als een verplichting op de passiefzijde

Voor de lessee en de lessor is leasing een financieringsmiddel om een object duurzaam te kunnen inzetten in de bedrijfsvoering. Daarbij draait alles bij de lessee én bij de lessor om het object. De lessee is bijvoorbeeld een transportonderneming, waarbij de inzet van vrachtwagens en trailers essentieel is. (Een drukkerij kan niet zonder drukpersen, een kraanverhuurbedrijf niet zonder hijskranen, een houtzagerij heeft zaagmachines nodig en een dienstverlenend bedrijf is afhankelijk van computers, servers en software.) Maar zelfs wanneer het objecten betreft die niet levensnoodzakelijk zijn voor een onderneming, zoals auto's voor het personeel of kopieermachines op kantoor, is toch ook daar de leasetransactie met name gericht op het gebruik van het object.

Leasemaatschappijen hebben zogenaamd 'asset specialisten' in dienst, die zicht hebben op het waardeverloop is van de geleaste objecten. Dat laatste is essentieel bij de kredietbeoordeling met name omdat een leasetransactie altijd een lange termijn karakter heeft en de lessor zicht wil hebben op de waarde van zijn onderpand. Lessee en lessor richten zich dus op het object en zijn dus met name gericht op de actiefzijde van de balans.

De IASB ziet leasing echter als een geheel van toekomstige verplichtingen voor het gebruik van een object (Right of Use). Verplichtingen staan op de passiefzijde van de balans. De IASB vertrekt vanuit de passiefzijde en beschouwt de boekhoudkundige verwerking van het object slechts als een afgeleide. Dit leidt tot diverse problemen die hierna worden uiteengezet.

B. 4. Actief en Passief zijn niet meer gelijk

Op de actiefzijde van de balans staat er straks niet een 'materieel vast actief' of een duidelijk identificeerbaar object, maar wel een 'gebruiksrecht' (Right of Use). De IASB definieert nergens wat dit precies betekent: is het een 'recht' (= immaterieel vast actief) of is het een materieel vast actief (zie B. 5.)?

Op de passiefzijde van de balans verschijnt straks de contante waarde van de leaseverplichtingen. Deze contante waarde is alleen bij aanvang van de lease min of meer gelijk aan het gebruiksrecht op de actiefzijde; daarna is de berekeningsbasis verschillend.

Aangezien het totaal van de activa gelijk moet zijn aan de passiva ontstaat onvermijdelijk een saldoverschil, wat via een 'overlopende post' weggewerkt zal moeten worden.

Daarentegen, indien een onderneming een object aanschaft, gefinancierd met eigen middelen of een banklening, wordt het object op de balans geboekt als 'materieel vast actief' tegen nominale, dus niet contante, waarde met een gebruikelijk lineair afschrijvingspatroon. Hetzelfde object in de lease leidt tot een andere balanspost (gebruiksrecht). De verwerking op de balans is dus niet alleen verschillend naargelang van het object, maar ook naargelang van de financieringsvorm.

B. 5. Capital Ratio's in het geding

Zoals hierboven aangegeven (B.4.) laat de IASB in het midden of het Right of Use als een materieel of immaterieel vast actief moet gekwalificeerd worden. Het niet classificeren als

materieel vast actief is een ernstige omissie en dreigt desastreuze gevolgen hebben voor de capital ratio's van financiële instellingen die onder Basel III vallen. Financiële instellingen zijn zelf in belangrijke mate 'lessee' voor allerlei activa. Het kan nooit de bedoeling zijn van de Boards om in te grijpen in de Basel III-ratio's en evenmin is het aangewezen dit kwalificatievraagstuk over te laten aan het Basel Committee. De NVL roept de IASB met klem op om hier duidelijkheid over te verschaffen: er kan geen twijfel over zijn dat het bij leasing gaat om materiële vaste activa.

B. 6. De visie van de IASB leidt tot interpretatiemoeilijkheden in de Resultatenrekening

De boekhoudkundige verwerking in de Winst-&Verliesrekening is als volgt: Type B wordt behandeld als 'operating expenses', zeg maar gewoon 'huurkosten'. Dat is een forse vereenvoudiging in vergelijking met de ED2010 en valt toe te juichen. Echter deze vereenvoudiging komt met name ten goede aan partijen die grote hoeveelheden vastgoed huren, bijvoorbeeld retailers. Waarom zou de behandeling van het equipment van transporteurs, rederijen, drukkerijen, kranenverhuurders en industriële toeleveranciers zoveel complexer moeten zijn?

Bij Type A (equipment) leases – die voorheen kwalificeerden als Operationele Leases – daarentegen worden de kosten in drie onderdelen gesplitst, te weten (i) afschrijving van het object, (ii) interestlasten van de gekoppelde financiering en (iii) eventuele kosten voor extra dienstverlening (denk bijvoorbeeld aan een verzekering of onderhoudskosten).

Deze werkwijze leidt ertoe dat de veel gehanteerde norm 'Operationele Kasstroom' (EBITDA) wijzigt. Immers, de interestlasten komen in een andere rubriek te staan, waardoor de EBITDA in vergelijking met de *huidige* boekhoudkundige verwerking van operationele leasecontracten in de W&V-rekening *stijgt*. In werkelijkheid is er echter niets veranderd...

B. 7. Problematisch is de disconnect tussen cash flow en resultaat

Een belangrijk gevolg van de voorstellen is dat er een mismatch ontstaat tussen de verwerking in de resultatenrekening van de financieringsverplichting enerzijds en van het gebruiksrecht anderzijds. Hoe komt dit?

(i) De leasetermijnen (rente en aflossingscomponenten tezamen) uit de financieringsverplichting wordt geboekt op basis van een annuïtaire berekening. Dit resulteert in een gelijkblijvende periodiek uitgaande betaalstroom.

(ii) Het gebruiksrecht daarentegen wordt afgeschreven conform een lineaire berekening, dus met gelijke afschrijvingskosten per periode gedurende de gehele looptijd. In combinatie met de berekende rente over de boekwaarde betekent dit dat de boekhoudkundige kosten in de eerste jaren van het contract hoger zijn dan aan het einde van het contract. De figuur uit het document 'Basis for Conclusions' op pagina 122 illustreert dit. De toerekening van extra kosten in het begin van de looptijd wordt ook 'frontloading' genoemd.

De optelsom van beide berekeningen (rente en kapitaal) is daarbij elk jaar verschillend, met

name als gevolg van de steeds wijzigende rentecomponent.

Daarentegen is juist typisch voor een leasecontract dat er doorgaans sprake is van gelijke leasetermijnen (kapitaal en rente) en dus opgeteld op jaarbasis elk jaar *hetzelfde* bedrag aan lasten. Dit is de huidige situatie, die als groot voordeel biedt dat de boekhoudkundige verwerking in de resultatenrekening identiek is met het cashflow-statement (de leasetermijnen vormen een ‘cash out’ voor de onderneming).

Het gevolg van de voorstellen van de IASB is dat de cashflowberekening een *ander* beeld zal vertonen dan de Winst-&Verliesrekening. In de Winst-&Verliesrekening zien we in de eerste jaren van het leasecontract hogere (boekhoudkundige) kosten dan de werkelijke ‘cash out’ als gevolg van het leasecontract, en naarmate de looptijd vordert lagere kosten dan de werkelijke ‘cash out’. De ‘cash out’ is zoals gezegd een constante gedurende de gehele looptijd. Deze disconnect leidt tot interpretatiemoeilijkheden en past niet in het streven naar meer transparantie.

B. 8. De ‘frontloading’ leidt tot vergaande neveneffecten

Een belangrijk gevolg van de door de IASB voorgestelde berekening van de rentecomponent is dat de boekhoudkundige winstgevendheid van een onderneming wordt beïnvloed. Naar verwachting zullen leasees geneigd zijn om verschillende verantwoordingsstelsels in het leven te roepen, om enerzijds te voldoen aan de IFRS-regels, maar anderzijds ook om aan analisten en gebruikers de ‘werkelijke’ cijfers te laten zien.

B. 9. De voorstellen zijn niet toekomstvast

De IASB negeert volledig het aspect ‘services’ van een leasecontract. Nochtans kan gesteld worden dat leasing steeds meer evolueert van een financieringsoplossing naar dienstverlening met toegevoegde waarde op het vlak van gemak, flexibiliteit, risicomitigatie. Als gevolg van de eenzijdige benadering van de IASB ontstaat een definitiekwestie waarbij de verwachting is dat de toelichting bij de jaarrekening steeds verder zal uitbreiden.

Een recente studie van het Europees Parlement ‘The Leasing Society’ stelt dat onze economische modellen aan grondige wijzigingen onderhevig zijn, en dat we (moeten) evolueren naar een zogenaamde ‘circulaire economie’. Dat betekent dat de fabrikant of leverancier van een object gedurende de gehele levensduur een band houdt met het object: na gebruik (of verbruik) van een object draagt de fabrikant of leverancier een verantwoordelijkheid om het object terug te nemen. Vervolgens kan het object middels een ‘refurbishment’ opnieuw ingezet worden, of worden de onderdelen of grondstoffen hergebruikt. Duurzame inzet van grondstoffen en bedrijfsmiddelen is nodig om onze planeet niet verder uit te putten. Met het oog hierop pleit het Europees Parlement ervoor dat ondernemingen steeds meer overgaan van ‘bezit’ naar ‘gebruik’. Leasing is hierbij een essentiële vorm van ondersteuning in de vorm van financiering van dit gebruik.

‘Pay as you use’-modellen zijn een niet te stoppen trend. Recente ontwikkelingen op het vlak van bijvoorbeeld data-opslag ‘in the cloud’ tonen aan dat er bij het huren (leasen) van ruimte

voor data-opslag sprake is van een gedeeld gebruik, waarbij het steeds moeilijker wordt toe te wijzen welk deel (van een datacenter) gebruikt wordt door de ene of de andere lessee. Dit levert een betere benutting op van equipment en is derhalve duurzamer. Het gebruik van het equipment door meerdere lessees wordt beter afgestemd op de behoefte.

Uit het voorgaande blijkt bovendien dat de theoretische werkelijkheid van de IASB wel heel ver staat van de reële werkelijkheid, dat de voorgestelde boekhoudregels hoegenaamd niet toekomstbestendig zijn en geen rekening houden met de duurzaamheidsaspecten die – steeds meer – onderdeel uitmaken van een leasecontract.

B. 10. De nieuwe Exposure Draft maakt het niet makkelijker

De conceptrichtlijn, goed voor 35 pagina's tekst met 50 pagina's toevoegingen en aanpassingen aan andere standaarden, wordt vergezeld door 160 pagina's toelichting ('Basis for Conclusion') en 26 uitgewerkte voorbeelden hoe de verschillende elementen/onderwerpen moeten worden begrepen. De basistekst is daarmee, evenals de vorige richtlijn (IAS 17) van een relatief kleine omvang. Maar het feit dat tussen eerste en tweede concept 3 jaren nodig waren om dit product te presenteren geeft al aan dat het geen gemakkelijke exercitie was.

Het staat nu al vast dat de Toelichting bij de jaarrekening een stuk langer gaat worden, eenvoudigweg omdat er meer keuzemogelijkheden zijn, de formuleringen niet eenduidig zijn en er verschillen gaan ontstaan tussen onderdelen van de jaarrekening, zoals hierboven uiteengezet.

We gaan hier niet in op de interpretatieverschillen die onvermijdelijk zullen ontstaan tussen de IASB en de FASB (Amerikaanse regelgever) waardoor de uitkomsten verschillend zullen zijn aan deze of gene zijde van de Atlantische Oceaan.

Het meest in het oog springende verschil met de Exposure Draft uit 2010 is dat korte termijn leases (korte termijn verhuur) niet (meer) onder de nieuwe regeling vallen. Dit is positief. Inderdaad heeft het niet veel zin om een heel boekhoudkundig raamwerk op te richten voor korte-termijn gehuurde objecten waarvan het huurcontract toevallig over de datum van balansafsluiting heen gaat.

Een tweede positieve verschil met de eerste ED is dat de IASB het zo mogelijk nòg complexere concept van de 'performance obligation' heeft verlaten. Gevreesd mocht worden dat dit concept er in de praktijk toe zou leiden dat leaseverplichtingen niet één keer maar twee keer op de balans zouden staan. De Boards hebben ingezien dat één keer wel genoeg lijkt te zijn...

Daarentegen is er een – arbitraire – typologie ingevoerd in (Type A en B) die weliswaar een zekere logica in zich heeft, maar waar de formulering dusdanig vaag is dat er een aanzienlijk grijs gebied ontstaat. De IASB is er niet in geslaagd de verschillende typologieën leases in een nieuw helder kader te vatten en zit daarbij bovendien gevangen in een stramien om bewust géén concrete afbakeningen (bright lines) te beschrijven vanuit de angst dat iedere grens tot 'misbruik' leidt.

B.11. Wat betekent een en ander voor de lessor?

Zijn de bovenstaande bespiegelingen in eerste instantie van belang voor de lessee, ook voor de lessor heeft de voorgestelde standaard ingrijpende gevolgen.

Met name wordt verwacht dat de lessee zich zal richten tot de lessor voor meer informatie ter onderbouwing van de balansposities en resultatenverantwoording. Een en ander is echter niet evident. Er kunnen fundamentele discussies ontstaan over het diensten (service) karakter van de lease tussen lessee, lessor en de toezichhouder/accountant in verband met de splitsing van rente+aflossing versus servicekosten.

Bovendien is het goed mogelijk dat wat voor de lessor een Type A lease is voor de lessee een Type B lease is, als gevolg van een verschillend inzicht in de mate van 'verbruik voor een niet-onbelangrijk deel'. Gezien de fundamentele verschillen in boekhoudkundige verwerking betekent een en ander ook een verzwaaring van de behandeling van leases in het voortraject: de beslisboom is aanzienlijk langer en kent meer keuzemomenten, dus is ook de kans op foute inschattingen groter.

De lessor wordt geacht de verplichtingen van de lessee als lease receivables op de balans op te nemen en een eventueel ingenomen (open) restwaardepositie separaat als residual asset. Volgens de IASB behoren de twee elementen ook niet langer in de zelfde rubriek thuis, waardoor de presentatie in de balans ook bij de lessor aan transparantie inboet.

De verschillen worden overigens alleen nog maar groter, doordat in de voorgenoemde regelgeving onder IFRS9, die van toepassing zou worden op de lease receivables, andere regels voor impairment gelden dan voor de residual asset.

Het onderscheid tussen een lease en een service contract zal eveneens tot discussie leiden bij gebrek aan duidelijkheid en uitwerking van de regels. Bijvoorbeeld is bij gebruik van van koffiemachines, kopieermachines en andere gebruiksgoederen met name de output (koffie, documenten), dus de service, relevant, terwijl het object zelf louter instrumenteel is. Gaat het hier om 100% service of weegt de object-component zwaarder door? In ieder geval: onduidelijkheid en voer voor discussie.

Tenslotte zal er voor captive leasemaatschappijen nog een bijzonderheid optreden in het geval van Operationele Leases: de winst op de productie van een object wordt gedeeltelijk meteen genomen, terwijl de inkomsten pas worden gerealiseerd gedurende de leaseperiode. Hierdoor ontstaan ongerealiseerde vermogensbestanddelen in de balans. Dit leidt tot een complexere balansanalyse en geschatte vermogenscorrecties.

C. TOEGANG TOT LEASING VOOR BEDRIJVEN WORDT BEMOEILIJKT

C. 1. De voorstellen leiden tot hoge kosten

In de eerste plaats zien de lessees – die boekhouden conform de IFRS-regels – zich genoodzaakt de boekhoudsystemen aan te passen aan de nieuwe boekhoudregels. Daarnaast ontstaan er voor de accountant onvermijdelijk extra werkzaamheden en controle-activiteiten.

Bestaan en waardering van iedere balans(post) dient immers 100% zeker te zijn.

Bovendien is de verwachting dat de fiscale autoriteiten zullen vasthouden aan de bestaande methodiek. De fiscus houdt niet van boekhoudkundige regels die het resultaat beïnvloeden, zeker niet als de bedrijfswinst en daarmee de te innen belastingen daardoor lager uitvallen. De effecten van de IASB voorstellen zullen dus moeten worden geneutraliseerd in de fiscale jaarrekening. Tenslotte zullen lessees zich genoodzaakt zien verschillende stelsels naast elkaar te hanteren. Al met al zal meer werk (in- en extern) moeten worden verricht en kan de factuur van de accountant hoger uitvallen, ten laste van de lessee.

Ook de leasemaatschappijen zien zich geconfronteerd met aanpassingskosten en verantwoordingskosten. Niet alleen zullen zij hun eigen systemen en boekhouding moeten aanpassen, zij zullen ook de lessee veel meer dan voorheen informatie moeten verschaffen. Denk daarbij aan de inschatting van het waardeverloop van een object door een leasemaatschappij, informatie die nuttig gebruikt kan worden bij het bepalen van het 'verbruik voor een niet onbelangrijk deel'. Echter zoveel partijen, zoveel inschattingen: wat voor de één niets meer waard is, is voor een ander juist nog goed bruikbaar.

Het is vrijwel onmogelijk vast te stellen hoe hoog deze kosten exact zijn. Geschat wordt dat voor heel Nederland de aanpassingskosten in de honderden miljoenen zullen lopen. De kosten voor aanpassing gaan vooraf aan de invoering, die vooralsnog niet eerder dan 1 januari 2017 wordt verwacht (met vergelijkende cijfers voor 2016); de tijd ernaar toe lijkt lang, maar rekening houdend dat er pas definitieve zekerheid is medio 2014, wordt het dringen in 2015 naar verandercapaciteit.

C. 2. Na de grote ondernemingen dreigt ook het MKB de dupe te zijn

Op dit moment 'treffen' de IASB voorstellen enkel bedrijven die boekhouden conform de IFRS regels. Dat is in Nederland elke onderneming die beursgenoteerd is, die een beursgenoteerde moeder heeft of vrijwillig kiest voor IFRS regels, over het algemeen enkel de grote ondernemingen en financiële instellingen.

Ook al is er voor de Raad voor Jaarverslaggeving geen automatisme in het van toepassing verklaren van IFRS regels voor MKB bedrijven, het is reëel te veronderstellen dat de nieuwe systematiek – indien ingevoerd – na verloop van tijd zullen doorsijpelen naar het MKB. Dat betekent dus dat alle bedrijven vroeg of laat geconfronteerd zullen worden met boekhoudregels die dusdanig complex zijn dat alleen specialisten het nog zullen begrijpen. Ondernemers dreigen straks hun eigen balans niet meer te kunnen lezen.⁴

C. 3. De voorstellen leiden tot administratieve lastenverzwaring

Feitelijk is hier sprake van een administratieve lastenverzwaring voor bedrijven en instellingen. Overheden maar ook regelgevers zouden er alles aan moeten doen om administratieve lastenverzwaring tegen te gaan. Door de enorme complexiteit zadelt de IASB

⁴ Het is goed om hier op te merken dat de boekhoudregels van de FASB in de US per direct zullen gelden voor *alle* ondernemingen en instellingen.

bedrijven en instellingen met een lastenverzwaring op.

C. 4. De toegang tot kredietverlening in de vorm van leasing wordt ernstig bemoeilijkt

Een belangrijk gevolg van hetgeen hierboven is uiteengezet is dat leasing minder toegankelijk wordt gemaakt voor bedrijven en instellingen. Juist in een tijd waarin grote zorgen zijn ontstaan omtrent de financiering van bedrijven, wordt een eenvoudige en veilige vorm van objectfinanciering moeilijker en duurder gemaakt.

Een bijzondere situatie geldt voor bedrijven waar externe analisten een belangrijke (stemmings)invloed hebben. Bij bedrijven die substantiële huurverplichtingen hebben met betrekking tot hun winkelpanden, zal het on-balance brengen van de huurcontracten leiden tot een forse balansverlenging. Hierdoor dreigt een ongunstig beeld van de solvabiliteit te ontstaan, terwijl er bedrijfseconomisch niets wijzigt.

In het huidige tijdsgewricht is onterechte ophef over solvabiliteit van ondernemingen niet bevorderlijk voor de kansen op het aantrekken van financiering.

De NVL vraagt aandacht voor de diversifiëring van financieringsbronnen van bedrijven. Uit een recent onderzoek 'Leasing en Factoring, kansrijke financieringsinstrumenten' van EIM/Panteia is gebleken dat ondernemers nog te vaak alleen 'bank' denken als het om financiering gaat⁵. Ondernemers verwaarlozen andere financieringsbronnen die nochtans heel geschikt kunnen zijn voor het financieren van investeringen, zoals leasing. Een goed ondernemer zorgt ervoor dat alle activa op de meest adequate wijze worden gefinancierd, met ander woorden, streeft naar een optimale financieringsmix.

D. EEN EENVOUDIGER EN TRANSPARANTER ALTERNATIEF

D. 1. IAS17 aanpassen

De leasebranche is van mening dat er een alternatieve oplossing bestaat in de vorm van de aanpassing van IAS17, in die zin dat de toelichting vereisten op de jaarrekening worden aangepast zodanig dat de lease activa en leaseverplichtingen voor iedereen duidelijk en transparant blijken. Dit voorstel wordt sedert lang bepleit door Leaseurope en ook de EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) heeft dit standpunt ingenomen.

Deze oplossing bouwt voort op de verwerkingsregels voor leasing die al vele decennia vertrouwd terrein zijn voor lessees, lessors, accountants, analisten en andere gebruikers. Het voorstel is op relatief korte termijn te implementeren, tegen lage kosten. Op deze wijze is er sprake van maximale transparantie en minimale onduidelijkheid. Het is onbegrijpelijk dat de IASB ervoor gekozen heeft om jarenlang te debatteren over de huidige voorstellen en deze zo eenvoudige, meteen implementeerbare en voor de hand liggende oplossing afwijst.

D. 2. Aanpassing op onderdelen

Indien de Boards niet bereid zijn om nu uitsluitend IAS 17 aan te passen, zoals voorgesteld, roept de NVL de IASB op om de huidige voorstellen grondig te vereenvoudigen. Dit kan

⁵ <http://www.nvl-lease.nl/Leasing-en-factoring-kansrijke-financieringsinstrumenten.pdf>

bijvoorbeeld door alleen type B te hanteren voor alle leases. Dit voorkomt frontloading en de disconnect van de cash flows. Ook een vereenvoudiging van de verantwoording op de resultatenrekening zou moeten overwogen worden. Denk aan het bij Type B hanteren van één regel in de resultatenrekening: rente, aflossing en diensten wederom bij elkaar als één kostenpost. Het ware overigens ook veel eenvoudiger geweest om in de balans én in de resultatenrekening een extra categorie op te nemen onder de post 'Leases': op de actiefzijde van de balans staat het geleaste object, op de passiefzijde het openstaande kredietbedrag (de nog niet betaalde leasetermijnen).

In de toelichting kan de gemiddelde rentevoet van de leasetransacties worden gemeld naast de resterende duur (per asset type indien nodig); gebruikers hebben in combinatie met de inschatting van de lineaire afschrijving dan voldoende informatie voor hun analyse. En de zo noodzakelijke 'connect' met het cash flow statement wordt dan gewaarborgd.

E. HOE NU VERDER

E. 1. Geen gelopen race

Ook de tweede versie is zeker geen gelopen race voor de regelgevers en kent vele verschillen met de eerste versie. De vraag is: wat zijn we nu met de hele exercitie opgeschoten ten opzichte van de huidige standaard?

Indien deze concept standaard ongewijzigd van kracht wordt (verwacht niet eerder dan 1-1-2017, o.a. gezien de te verwachten majeure systeemaanpassingen) en we ruim 10 jaar verder zijn sinds de start van het project, zijn in basis alle criteria op zijn kop gezet en daarna weer voor een groot deel 'vereenvoudigd'. Maar uit het bovenstaande blijkt dat de conceptuele keuzes niet per direct leiden tot een beter leesbare jaarrekening. Gevolg van een en ander is dat er een natuurlijke roep om meer informatie ontstaat naast de jaarrekening, zelf. Dit staat haaks op de bedoeling van de standaard, namelijk meer transparantie in de jaarcijfers.

E. 2. Er blijven nog vele vragen over

Niettegenstaande de vele pagina's tekst en uitleg, blijven er nog (te)veel onduidelijkheden over, zoals:

- het begrip opzegbaarheid, van belang om vast te kunnen stellen of er wel een verplichting bestaat;
- het onderscheiden van 'non-lease components' van de 'lease'-componenten, van belang om contracten met overwegend service elementen niet onnodig het balanstotaal te laten toenemen;
- het anders of niet toepassen van variabele betalingen, opties ter verlenging, aanpassing van de verrekenrente;
- voor lessors de vraag hoe om te gaan met restwaarde garanties.

E. 3. Europa is aan zet

Met de presentatie van de tweede conceptrichtlijn is het publiek slechts een reactieperiode van 4 maanden gegund. Komen er wederom honderden reacties of is er discussiemoeheid te bespeuren, ondanks kritiek, nut of noodzaak van de voorgestelde veranderingen? Te vrezen

valt dat de IASB een relatief afname van het aantal reacties (vorige keer ruim 800) zal claimen als een overwinning, zelfs goedkeuring.

De Europese Autoriteiten hebben nu een cruciale rol in het al dan niet *endorsen* van de IASB voorstellen. De Nederlandse Vereniging van Leasemaatschappijen roept hen op tot een zorgvuldige afweging, met inbegrip van elementen als toegang tot financiering en administratieve lasten van ondernemingen, duurzaamheid en toekomstbestendigheid van regelgeving.

In een *concept* reactie op 8 juli 2013 heeft de EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) haar zorgen geuit over de ED2013, en heeft zij de IASB opgeroepen tot een drie-stappenplan om uiteindelijk tot een coherente regelgeving te komen: (...) EFRAG is therefore concerned that without a proper debate on the underlying concepts and the related transactions, the right-of-use model will not be understandable for constituents and this will add to the feeling that this proposed IFRS is unduly complex.

Based on these observations, EFRAG recommends that the IASB proceeds to finalise its project in steps:

- 1- To require without delay relevant disclosure on lease arrangements to ensure that users have access to the information they need;
- 2- To take advantage of the discussion on the conceptual framework to refine the definition of the right-of-use, distinguish this right from the other rights which are bundled in the asset, investigate whether the consumption of economic benefits of the underlying asset has a role to play, and refine the guidance to identify what activities convey the ability to direct the use of an asset and how this links with the business models of lessors (providing finance or managing assets). Such discussion could in our view be concluded before completion of the conceptual framework project itself;
- 3- Finalise the accounting for leases, with the benefit of clarified objectives and a carefully identified lease population and the results of the current consultation.

(...)

*In andere woorden, de kwalificatie door EFRAG luidt: onvoldoende.
Begin misschien eens bij het begin...*

Namens het Bestuur van de NVL,

(get.) 10-09-2013

Peter-Jan Bentein

Contact:

Ned. Vereniging van Leasemaatschappijen (NVL)

Peter-Jan Bentein

secretaris-generaal

email: peterjan.bentein@nvl-lease.nl

telefoon: +31 654 793 488